

גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערכים בידי נחמה ליבוביץ
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נסי מזרחי באמריקה
מהדורה מיוחדת בסביל ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחנוך ותרבות חובביים בנולה.

כ"א ד' - ט'

חקת (תשט"ו)

א. טאלה כללית

אברבנאל מקשה:

למה זה כנסתו מהר ההר קצרה נפש העם בדרך וידברו בה' ובמטה ובזמן
טהיו אוכלים, והם ואבותיהם כבר הלכו במדבר ארבעים שנה וראו כל
הרעה שבאה על אבותיהם מפני התלונות אשר כאלה, ואיככה היו עתה
טובים באולתם להיות תחת אבותיהם תרבות אנשים חסאים?
נסה לענות לטאלתו מתוך עיון בפרק כ' בפרשתנו!

ב. חטוא בין דברי התלונות:

בעמדם על ידיים טוף

טמות י"ד: והנה מצרים נוסע אתריהם...
"מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים"

במחלוקתו של קרח טוענים דתן ואבירם:

במדבר ט"ז: "המעט כי הוצאתנו מארץ זבת חלב ודבש."

במקומנו כ"א ה': וידבר העם באלוקים ובמטה:
"למה העליצתנו ממצרים".

היט לראות בנסות התלונה במקומנו החמרת מרדנותם?

ג. ו' ויטלח ה' בעם את הנחשים הטרפים

הטוה

בבנין קל

בר' ל"ב ד' ויטלח יעקב מלאכים

" ל"ז י"ג: הלא אחיך רועים
בשכם לכה ואטלחך
אליהם

טמ' ג' י': ועתה לכה ואטלחך אל
פרעה

טמ' ג' י"ג: אלוקי אבותיכם טלחני
אליכם

במד' כ"א ל"ב: ויטלח מטה לרגל

בבנין פעל (חיריק בפי')

בר' ח' ז': ויטלח את העורב ויצא יצא
וטוב

טמ' ה' א': טלח את עמי ויחוננו לי

טמ' י"ג י"ז: ויהי בטלח פרעה את העם

דב' ט"ו י"ב: ובטנה הטביעית תטלחנו
חפטי מעמך

1. הסבר מהו הכלל בטמוט הקל והפעל בטמוט טלח בתורה?

2. מדוע נראה מקומנו כסותר את הכלל בטמוט הרגיל טל הפעל?

3. כיצד יט להסביר שבחורה התורה כאן דוקא בצורת הפעל ובהתאם לכלל
טקבלנוהו ע"פ טאר המקומות?
וע' דברים ח' ט"ו

4. הסבר לפי זה גם למה נאמר "ויטלח ה' בעם את הנחשים"
ולא נאמר ויטלח ה' בהם נחשים בלי ה' הידיעה?

ד. נחט הנחשת.

בטעם הצו האלוקי טל עטה לך נחט מקשה

אברבנאל:

למה צוה ה' למטה "עטה לך טרף ושים אותו על נס", כי מה היה
התועלת בזה? אם כנגד הנחשים טלא ונטכו עוד - והנה הכתוב אומר
"והיה כל הנטוף וראה אותו וחי" - לא טיחדלו הנחשים מנטיכתם,
ואם היה לתרופת הנטוכים, יהיה הדבר זר מאד, כי ראיית הטרף
יוסיף רעה על רעה בנטוף מפעולת הדמיון....

./.

(חקת תסט"ו - המסך)

והנה אחדות מתשובות רבותינו ומפרטינו:

ראש הטנה פרק ג' מטנה ח:

והיה כאשר ירים מטה ידו וגבר ישראל (טמות י"ז) וכי ידיו של משה עוסות מלחמה או טוברות מלחמה? אלא לומר לך: כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומטעבדים את לבם לאביהם בטמים - היו מתגברים, ואם לאו - היו נופלים. כיוצא בדבר אמה אומר: עטה לך סרף ושים אותו על נס והיה כל הנסוך וראה אותו וחי. (במדבר כ"א) וכי נחש ממית או נחש מחיה? אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומטעבדים את לבם לאביהם שבטמים, היו מתרפאים, ואם לאו - היו נמוקים.

ראב"ע:

ד"ה על נס: שיהיה גבה ויראו אותו הכל. - ורבים הסתבשו ואמרו, כי זאת הצורה לקבל כח עליונים, וחלילה - חלילה, כי הדבר נעשה בצווי הטם, ואין לנו לחפש למה צורת נחש, ואם לא כן - יראנו היט עץ סימתיק המים המרים? (וע' טמות ט"ו כ"ב - כ"ו וגליון בשלח תשי"ד), אפילו החבט לא ימתיקם, ומה טעם לשים דבלת תאנים על הסחין, (וע' יטעיה ל"ח) ואין בתולדות הדבלת להסיר הסחין; והאמת כי נסגבה ממנו דעת עליון.

זהר שלח קע"ה:

והיה כל הנסוך וראה אותו וחי, למה? אלא כשהיה הופך עיניו ורואה דיוקנו נחש, מיד נפחד ומתפלל לה', ויודע שזה היה עונשו שנתחייב בו. כל זמן שהבן רואה רצועת אביו, מתירא מפני אביו... ועל דא: "וראה אותו וחי". ראה רצועה שהיתה מלקה בו - וגרם לו זה להגאל.

ר' ט.ר. הירט (תרגום מגרמנית):

לא באה בסיכת הנחשים אלא כדי להראות לעם טעל כל צעד וטעל אורבות לו טכנות ורק כחו של הבורא ית' באורח נסי מרחיקן ריחוק רב כ"כ, שאפילו בעל הטם אינו מכיר בנסו. כל הנסוך הוטל עליו רק לשים כל מעיניו בדמות הנחש למען ידע ויבין - אף לאחר שחסי הבורא הרחיקו מעליו את הנחשים - כי הסכנות מצויות תמיד ובכל יום ובכל טעה, והקבה"ו שומרנו ומצילנו, ויחשב כל רגע ורגע מרגעי חיינו בעינינו כמתנה חדשה מידו ית'. ואין דבר העלול לסמחנו בחלקנו - אף אם דל הוא - ולהביננו את החסדים המוטפעים עלינו, כמו ידיעתנו את התהום הרובצת לרגלינו כל דרך חיינו ושרחמי טמים מעלימים אותה מעינינו ומעבירים אותנו על פניה כעל כנפי נשרים, ואטרי המתבונן בנחשים הטרפים הבלתי נראים אשר סביב סתו עלינו, שרק הוא ית' מסיים לאל את כחם... מכאן התרופה שכל "הנסוך יזכר תמיד בנסיכת הנחש" - "והיה כל הנסוך וראה אותו וחי".

1. הסבר את התשובות הטונות לשאלת אברבנאל הנ"ל ואת ההבדל בין גישותיהם.

2. במה טונים הזהר והירט בפרוטי את המלה "וחי" מן הפירוש הרגיל?

3. במה דומה מקומנו-לדעת המטנה-לטמות י"ז, מהו הקטי המסותף בטני המקומות?

הטאלות המסומנות x קטות והמסומנות xx קטות ביותר יענה כל אחד לפי הכנתו. טטובות יט טלוח לנחמה ליבוביץ, ההסתדרות הציונית העולמית, המחלקה לחנוך ולתרבות תורניים בגולה, ירושלים, ת.ד. 92.